

Шўм-чон изолык

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 2-шо (142) №, 2025 ий февраль

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

**15 ФЕВРАЛЬ – ПРАВОСЛАВНЫЙ
САМЫРЫК ТУКЫМЫН ТЃНЯМБАЛ
КЕЧЫЖЕ**



Господьым Вашлийме пайрем кечынак 1992 ий гыч Православный самырык тукумын тўнямбал кечыже палемдалтеш. Тидым Поместный Православный Черкылам вуйлатыше-влак шкеныштын XIV ассамблейыштышт илышыш пуртеныт.

**МОСКОН ДА УЛО РУСЬЫН
СВЯТЕЙШИЙ ПАТРИАРХШЕ КИРИЛЛЫН
ПРАВОСЛАВНЫЙ САМЫРЫК ТУКУМЫМ
ТЃНЯМБАЛ КЕЧЫШТ ДЕНЕ САЛАМЛЕН
ОЙЛЫМЫЖО**

Шерге шольо-шўжар-влак!

Господьым Вашлийме пайрем да Православный самырык тукумын тўнямбал кечыж дене чыладамат уло чон дене саламлем. Черке тиде кечын Юмо-Аза Иисусым Иерусалим храмыш кондымым да Тудын праведный Симеон да Анна-пророчице дене вашлиймыжым мокта. Симеон ден Анна тўня тўналтыш гычак Утарышым вучышо-влакын иктешлыше образышт улыт манын, святой ача-шамыч ойленит. Ты пайремын духовный смыслже могайрак? Мландымбаке Аза тўс дене толшо Курымашлык Юмо илен нойышо шонгыен дене вашлийын. Пайрем кондакыште каласыме: «Христос Юмо, Шкендын шочмет дене Яндар Ёдырын кўргыжым святитленат да Симеонын кидшым кўлеш семын ончылгоч суапландаренат». Ен-шамычлан служитлаш тўналмыж деч ончыч Христос чын илыше шонгыенгым благословитлен, курымашлык тўняш тыныслык дене колтен да утарымашлан ўшанжым пенгыдемден.

Умбакеже - 2-шо лаштыкыште



Тудын чонжо самырык манын, иктаж ег нерген ойлымым колында вет? А чон шонгемын кертеш мо? Физический тўнян законжо тудлан оза лиеш мо? Да, южо егын чонжо чынак шонгемеш, куптыржо гына шинчалан ок кой. Илышын курымашлык чынжым палыдыме да Юмо дене кылым йомдарыше чон вашке шонгемеш. Тыгай ег кеч самырык, кеч шонго лиеш гынат, чот нойымым, көргө пусталыкым шижеш. Шкенжым йывырыкташ, кумылжым нөлташ түрлө пайремым але сийым кучылтеш гынат, чонжо шўлыканакодеш.

Мландымбалне нөргө да самырык улшо ег Юмо деч посна кушкеш гын, вашке шонгемеш да духовный вий-куатше ок лий. Айдеме Юмо дене ушнен ила гын, илышын чынжым да илышаш вий-куатым муэш, молан пўралтмыжым да кушто пайдам конден кертмыжым умыла. Тунам

Тропарь, глас 1

Юмым Шочыктышо Поро Пўрымашан Ёдыр, йывырте, Чынын Кечыже Христос Юмына Тыйын көргет гыч волгалтын, пычкемыште улшо-шамычым волгалтарен. Поро шонго кугыза, тыят куане, мемнан чоннам утарышым, ылыж кынелшашым пуышым, ёндалын кидышкет налынат.

Кондак, глас 1

Христос Юмо, Шкендын шочмет дене Яндар Ёдырын көргыжым святитленат да Симеонын кидшым кўлеш семын ончылгоч суапландаренат. Икте Айдемым Йоратыше, кызытат Тый мемнам утаренат, тыгак илышысе вашпижмашым тынысландаре.

Тропарь, глас 1

Юмын Шочмо Поро Пўрымашан Ёдыр, йывырте, Кече гай чын Христос Юмына Тыйын көргет гыч волгалтын, пычкемыште улшо-шамычым волгалтарен. Поро шонгыен, тыят куане, мемнан чоннам утарышым, ылыж кынелшашым пуышым, шкендын кидышкет ёндалын налынат.

мландымбалысе шонгемаш Пылпомышысо эре самырык курымашлык дене уэмеш. Ме шкенам тыгай духовный вашталтмашлан, чонын самырык улмыжым арален кодашлан таратышаш улына.

Кажныжлан, поснак Христос дене ушнымаште самырык шольо-шўжар-влаклан, шуко порым тыланyme шуэш. Шўм-чон чулымлыкым нигунам ида йомдаре, Господь деке лишыл улмыдам чот аклыза, тидым пенгыдемдаш Юмын шомакым тунемза, Евангелийын кўштымашыжым шуктыза, Черкын утарыше Таинствылаштыже лияш тыршыза. Мемнан чоннам Утарыше да мыланна ылыж кынелмашым пуышо Господь Иисус Христосын благословенийже эре пеленда лийже.

2024 ий, 15 февраль

+КИРИЛЛ,

Москон да уло Русьын Патриархше

Кондак, глас 1

Христос Юмо, Шкендын шочмет дене Яндар Ёдырын көргыжым святитленат да, шижтарен, Симеонын кидшым кўлеш семын суапландаренат. Икте Айдемым йоратыше, кызытат Тый мемнам утаренат, тыгак ег-шамыч кокласе умылыдымашым пытаре.

Тропарь, глас 1

Юмын Шочмо Поро Пўрымашан Ёдыр, йывырте, Кече гай чын Христос Юмына Тыйын көргет гыч волгалтын, пычкемыште улшо-шамычым волгалтарен. Поро шонгыен, тыят куане, мемнан чоннам утарышым, ылыж кынелшашым пуышым, шкендын кидышкет ёндалын налынат.

Кондак, глас 1

Христос Юмо, Шкендын шочмет дене Яндар Ёдырын көргыжым святитленат да, шижтарен, Симеонын кидшым кўлеш семын суапландаренат. Икте Айдемым йоратыше, кызытат Тый мемнам утаренат, тыгак ег-шамыч кокласе умылыдымашым пытаре да йоратен налме калыкетым пенгыдемде.

12 июнь
2016 ий

ЧЫНЫМ ПОЧШО ВОЛГЫДО ТОЛЫН!

Руш Православный Черке 15 февральыште Господь Иисус Христосым Вашлийме (Сретенье) пайремым палемда. Черке-славян йылме гыч налме «сърѣтение» шомак тыште тыглай вашлиймашым огыл, а Христос Шочмо деч ончычсо тошто тўнян У Сугыньнын христиан тўняж дене вашлиймыжым ончыкта.

Тошто Сугынь годсо законом шуктен, шочшо икымше эргым еврей-влак Юмынлан шотленйт, сандене нылле кечаш азам Юмын храмыш конденйт. Юмын Шочыктышо Мария Ёдыр лач тыгак ыштен – Иисус Азам Иерусалим храмыш конден. Тушто нуным праведный Симеон вашлийын. Чын илыше ты старец тунамсе жапын кугун тунемше енге улмаш, тудо ожно еврейла возымо книга-шамычым грек йылмыш кусарыше 70 ег гыч иктыже лийын. Тидын нерген палымашым калык преданий арален коден. Праведный Симеон кусарымыж годым пророк Исайин ончык ужын каласымашыже верыш шуын. Тушто возымо улмаш: «*Тебе Ёдыр нелемеш да Эргым ышта*». «*Ёдыр кузе Эргым ыштен кертеш?*» – ёрын шонен Симеон да «*Ёдыр*» олмеш «*ёдырамаш*» мутым возынеже улмаш. Лач тунам суксо толын да тудын кидшым чарен. «Симеон, пророкын каласымыже шукталтмешке, тый от коло», – шижтарен кусарышым тунам суксо.

Тўшкан кусарыме паша деч вара 300 ий утла эртен, Симеон чот шонгемын да илен ноен, но колен кертын огыл. Юмын Аван Иерусалим храмыш Иисус Азам кондымыж нерген тудлан Святой Шўлыш шижтарен. Ёдыр ден Тудын Эргыжым вашлияш лекше Симеон кидышкыже Азам налын, суапландарен, Утарыше нерген шеат ончык ужын ойлен. Юмын моктен, тудо каласен: «Ынде, Господь, шомакетым шуктен, ше тарзетым тыныслык дене колтет: мыйын шинчам Тыйын пуымо утарымашым ужо, тудым Тый чыла калык ончылно ямдыленат. Тудо чын Юмын палыдыме-влаклан чыным почшо волгыдо, Тыйын Израиль калыкетлан чап лиеш»

(Лк. 2:29-32). Тылеч вара Симеоным шкенжымат Богоприимец (кидышкыже Юмын налше) манын лўмдаш тўналыныт.

Иисус нерген мом ойлымыжлан Иосиф ден Азан Аваже ёрыныт. Симеон нунымат благословитлен, а Азан Мария Аважлан тыге каласен: «Тебе Тудлан кўра Израильыште шуко ег камвочшаш да шуко ег кынешаш. Тудо ўчашымашлан амал лиеш. Тыге шукуштын шўмеш шылтыме шонымашышт почылтеш. Тыйынат чонет вошт керде эрта» (Лк. 2:34-35).

Туштак Асир тукум гыч Фануилын Анна лўман пророк ўдыржў лийын. Тудо пешак шонго улмаш. Марлан лекмекше, Анна шым ий vele марийже дене пырля илен шуктен, кандашле ныл ияш лиймешкыже тулык илен. Храм деч корангын огыл, йўдшў-кечыже кумалын, пўтым кучен, Юмылан служитлен. Иисус Азам Иерусалим храмыш кондымо кечын Анна нунын деке лишемын да Юмын моктен, Иерусалимыште утарышым вучышо-влаклан чылаштан Иисус нерген каласкален.

Господьым Вашлийме ты пайремым Иерусалим Черкыште IV курым годсекак палемдат. Нунын почеш Константинополь ден Рим олалаште пайремлаш тўналыныт, но пеш кугужланак шотлен огытыл. Латкок кугу пайрем коклаш тудым 544 ийыште неле ойго амаллан кўра пуртеныт. Тунам Византийыште шадыра (оспа) чер чот шарлен улмаш. Африк кундем гыч толшо ты черлан кўра шуко калык орланен колен. Тунам ик поро христианинлан кончымаш лийын. «Господьым Вашлийме пайремым кугун пагален палемдыза, йўдвошт кумалмашым да крестный ходым эртарыза, тунам ты чер пыта», – каласеныт тудлан. Тыге ыштымекуш, шадыра чер шарлымым чарнен.

Христиан тўняште Господьым Вашлиймылан пўлеклалтше черкым ятыр вере нўлтеныт. Марий митрополийыште ты пайрем лўмеш Кучко, Азаново, Руш Кадам селаласе храмла, Кожваж ден Коротни селалаште черке придел-влак улыт.



«ЮМЫМ КЫЧАЛШЕ-ШАМЫЧ
ПОРЫЛЫК ДЕЧ ПОСНА ОГЫТ КОД...»
(ПС. 33:11)

САЛАМЛЕНА!

Анастасия Петровна Чемякова Марий митрополийын Кусарыше комиссийыштыже литературный редактор семын ынде 25 ий наре тырша.

Богослужебный текстым, молитва ден акафист-влакым кусарыме сомыл тунг шотышто тудын кидыштыже ворана. Молитвослов, Псалтирь, У Сугынь, святой-влакын илышышт нерген книга-влак чынжымак марий калыклан моткоч кўлешан улыт. Вет нине книга-влак мыланна курымаш илышыш нангайыше корным ончыктат, Господь Юмым чапландараш туныктат, Тудын порылыкшым мемнан ўмбака волтат. Ўшаныше-влакын, уло христиан тукумын негызле книгаже, У Сугынь, шочмо йылме дене лектын. Тидыже Пылпомыш кугыжанышыш ўжмў-влаклан ташлен лекше илыш памаш, кугу ушакылын тавыже. Священный Возымаш марий йылме дене лекмылан кўра шочмо йылмына моткоч пойдаралтын, у кўкшытыш нўлталаалтын.

Кажне тылзын лекше «Шўм-чон изолык» журнал лудшо-влакым Юмын пайрем, черке илыш дене палдара, духовно кредалмаш корныш ўжеш. Лышташлаштыже савыктыме илышыште лийше тўрлў историй, почеламут-влак чоным куандарат. Чыла тиде пашам тарватен колташ, кусараш, савыкташ, черке шомакым вияндаш чынжымак шагала огыла надырым пыштыме. Тиде аланыште тўрлў мутмастар-влак, йылмым, богословийым келгын палыше-влак тыршат. Нунын кокла гыч ик эн виянже, йўдшў-кечыже йўратыме пашажым шуктен шогышо – Анастасия Петровна Чемякова.

Тудо изинекак ял илышеш шуаралтше, йылмым келгын палыше, черке преданийым шымленак шога. Ийгот ончыде, компьютер дене пашам ышта, келге илыш опытым, тўня ужмашыжым, Юмын ёрыктарыше пашаже-влакым шке возымо статьяже-влак гоч самырык тукумлан почын ончыкта. Черке таинстве, лу кўштымаш почеш илышым виктарымыже тудлан пенгыдылыкым, ушакылым пуа.

2020 ий



Анастасия Петровна тачат Кусарыше комиссийыште шке служенийжым ўгышын нангая. Тўвыргў паша лектышыжым кўкшын аклен, Марий митрополий 2014 ийыште А.П. Чемяковам святой преподобный Сергей Радонежскийын шочмыжлан 700 ий темме лўмеш Патриарший знак дене, а 2020 ийыште святитель Николай Японскийым святой ликыш пуртымылан 50 ий темме лўмеш юбилейный медаль дене палемден. Моло Чап кагаз да Таумут-влак денат палемдалтын.

Анастасия Петровнам 70 ийым теммыж дене шокшын-шокшын саламлена да, вуйнам савен, кужу курымым уло шўм-чон дене тыланена.



«Йошар Памаш – изи ял» манын ида ман, Лўмлў ен-влак туштат илат.

«Йылмына куакш» манын ида ман, Юмым чапландараш куатше сита.

Лай мардеж кушеч пуалеш?

Торьял могырым огыл мо?

Куатле Шўлыш кушко ўжеш?

Чынын Кугыжанышыш огыл мо?

Протоиерей Николай ЧУЗАЕВ,
Кусарыше комиссийым вуйлатыше



ПОРО ЙӰЛА ТЕК ЭРЕ КУАНДАРА

Мемнан Юмынан, Господь Иисус Христосын, Шочмо кечыжым пайремлымаш Сотнур ден Корамас кундемлаште поро йӰлаш савырнен. Вет тиде пайрем кажне айдемын чонышто куан да порылык, йӱратымашлан ўшан тулым ылыжта. Тиде кече поснак йоча чонеш поро кышам кода. Садлан ме, кугырак-влак, кертме семын нунылан Илышым Пуышо Юмын Эрге дек йӱратымашым, ойжо почеш илаш кумылым шындарышаш улына.

Сотнур селасе Святой Троице лӱмеш черкыште 7 январь йӱдым эртаралтше Литургийышке калык лынак погынен ыле. Илалше-влак коклаште самырык-шамычым ужмек, чон куан кумыл дене путырак теме. А эрдене черке воктен йоча-влакын йӱкышт шокташ тӱнгале. Кӧ изаже але акаж дене, кӧ ача-аваж дене пырля толын. Черке покшелне сӱрастарыме кож йыр погынен, черкын настоятельже иерей Игорь Сапаевын благословитлымыже почеш пайремнам Рошто тропарь дене тӱнгална. Пайремым вӱдаш 5-ше классыш коштшо-влак Лиза Тимофеева, Яна Матвеева, Лиана Иванова полшышт. Нуно Рошто пайремын историйже дене палдарышт. Изирак тунемше-влак Даша ден Маша Сапаевамыт, Амира Умаралиева почеламут дене пенгыдемдышт.

Рошто муро-влакым муралтымек, пайремым сылнештараш Христослав-шамыч ушнышт. Тиде – Варвара Александровна Александрован

вуйлатыме 4-ше классыште тунемше-влак (чыланат «Свечечка» кружокыш коштыт). Нуно пайрем дене саламлышт, тушто-влакым туштышт, онгай модыш-влакым эртарышт. А могай пайрем Йӱштӧ кугыза да Лумӱдыр деч посна? Нине роль-влакым пеш мастарын Елена Сапаева матушкана ден Роман эргыже модын ончыктышт. 1-ше классыш коштшо йоча-влакат Рошто пайремлан келыштарыме почеламут-влакым каласкалышт.

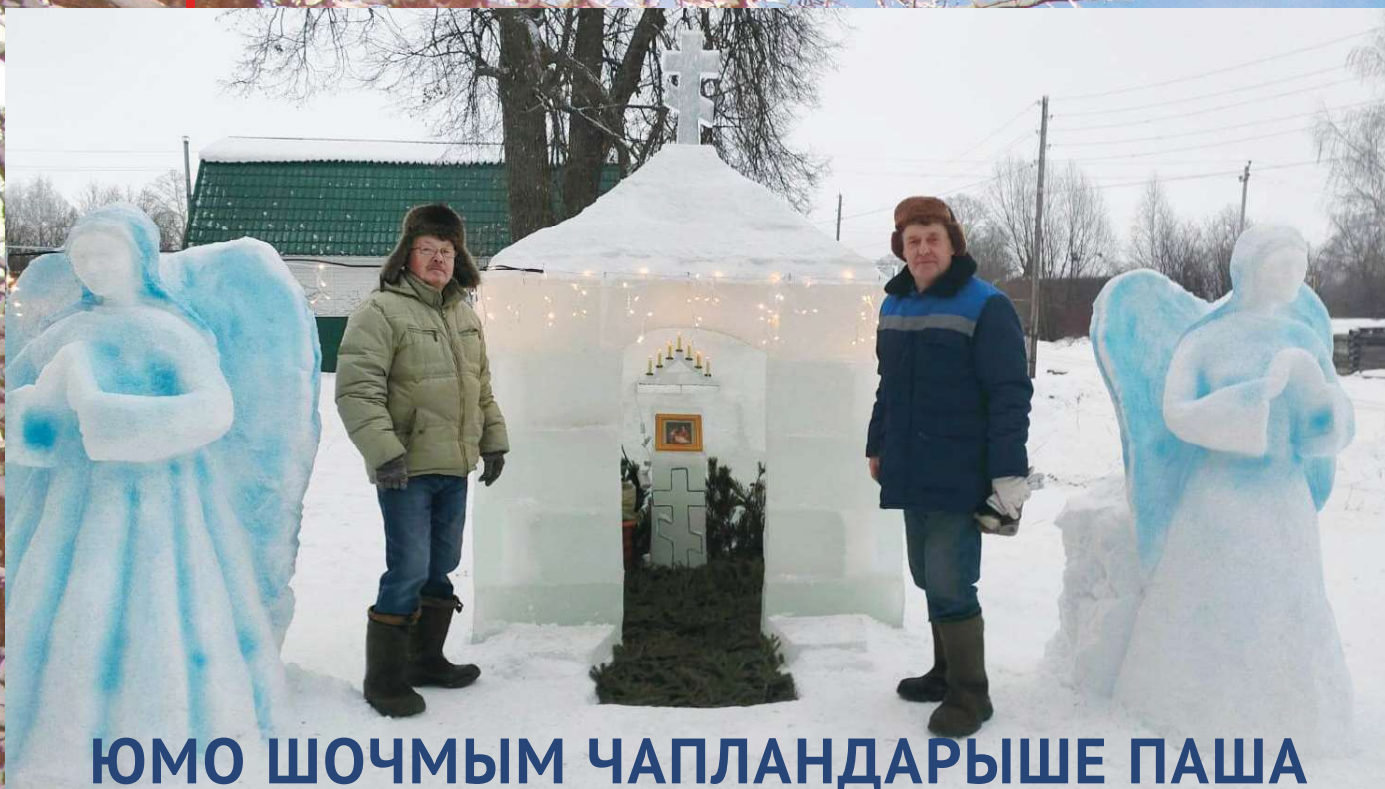
Мучаште Игорь ачана толшо уна-влакым пайрем дене саламлыш да Юмо дечын йодын, чылаштан тыныслыкым тыланыш, кажне йочам шере пӧлек дене куандарыш.

Тыгай сылне пайремым эртарен колташ куштылго огыл. Чылан пырля погынен, ик ой дене пашам ыштет гын веле, сай лектышыш шуат. Кажне ийын организационный пашам мемнан пагалыме Ольга Ефимовна Миловидова да черке паша деке мелын шогышо-влак: Л.М. Сапаева, З.П. Алексеева, В.В. Иванова, Г.А. Григорьева, В.А. Александрова – вийыштым, жапыштым чаманыде шуктат. Нунылан да Рошто пайремлан пӧлекым ямдылаш полшышо-влаклан тек Юмо пиалым конда. Тыгаяк сылне пайремым пошкудо Корамас школыштат эртарен колтышна.

А.Е. ЧЕРНОВА,

Сотнур школын туныктышыжо, Юлсер кундемысе Усталык пӧрт пеленысе «Свечечка» йоча ушемным вуйлатыше





ЮМО ШОЧМЫМ ЧАПЛАНДАРЫШЕ ПАША

Тенийысе Рошто пайремым Кугунур селаште илыше калык кужу жап шарнен илаш тўналеш.

Вет селаште ончыч нигунам лийдыме сомыл шукталтын: Юмын Шочмыжым чапландарыше сылне вертеп чоңалтын! Орыктарыше, черке кудывечым да уло селам сорастарыше! Вертеп кок велне ош суксо-влак шогат, нуно мланде ўмбалысе калыклан Утарышын ең-влак коклаш толмыжым шижтарат! Воктенак вошт койшо олымбал шога, шинчын каналташат лиеш.

Йомак сынан тыгай моторлык кушеч лектын? Кō гын тыгайым ыштен моштен? Кōлан вара «тау» мутым ойлыман? Чыла тиде йодышлан моткоч раш вашмут – тиде Юмын пашаже! Енгын уста кидше дене тыгай моторлыкым Юмо чоңен. Тау Тудлан!

Кугунур калык тыгак селасе Юмын Кончымо лўмеш черкын настоятельже иерей Олег Михайлов ден тудын пелашыже матушка Татьяналан нимучашдымын таушта. Нуно черкыш служитлаш октябрь тылзыште гына толыныт, а мыняр чапле пашам ыштеныт! Вертеп чоңымашат – нунын чон йодмышт. Калык дене мутланен, ик ойым пидын, пырля ты сомылым шуктеныт.

Святой Спиридоным жаплыме кечын молебеным черкыште служитлен, пōръян-влак да чолга Светлана Дубинина плотина ўмбаке илан миеныт. Мыняр кўлмым пўчкеден, трактор кузовыш нōлтен, черке воктеке конденыт. А эрлашым, ий пўкыш-влак дене вертепым нōлтеныт. Тиде пашам батюшка шке вуйлатен, тудлан каменщик Владимир Рябинин, Николай Фурзиков, Евгений Мальков полшеныт. Кумшо кечын сўретче Валерий Павлов ушнен, лум чумырка гыч сылне суксым моткоч йытыран пўчкеден. А нылымше кече эн онгай да чонеш пижше лийын, вет вертепым да суксо-влакым

сōрастарыме жап толын шуын! Чыл-чыл-чыл йўлышō сорта тул юмогам волгалтара, вертеп йыр гирлянде йыли-юли чўчка, кумылым нōлта. Рошто пайрем толмылан чылажат куана...

Кастенат, кечывалымат ең-влак ешге ончаш погынат. Вес ял гычат машина дене кудал толыт. Чылалан пеш онгай да куанле. Тыгайым але тыште нигō ужын огыл. Коклаштышт теве тыге мутланат. Полина Антонова (6-шо класс): «Моткоч орынам да куаненам. Ончыч умбачын чолгыжым ужынам, а вара лишеке миенам. Мылам пеш келшен». Алиса Голубева (2-шо класс): «Ме уло еш дене вертепым ончаш миенна. Але марте нигунам тыгайым ужын омыл ыле. Кōргышкō пуренам, юмогам ужынам, корзингашке авам дене оксам пыштенна. Чыла тыгай мотор!» Савва Уткин (2-шо класс): «Авам дене пырля черкыш кошташ йōратем. Тушто моткоч сылне да чонлан ласка. А У ий деч ончыч ыштыме вертеплан мый моткоч йывыртенам. Йомакыш логалме гае веле чучеш. Ынде Рошто пайрем – мыйын йōратыме пайремом!» Ксения Кудрявцева (2-шо класс): «Черке воктенысе вертеп моткоч сылне да мотор. Тудым ончет да чоныштет пайрем кумыл тарвана. Вертепым ончаш эре толмет веле шуэш».

Тыгай ой пайрем кечылаште шуко-шуко шоктен. Моткоч шуко фото ышталтын, кумыл нōлталтын! Чыла пашазе-влаклан кугу деч кугу таум каласена. Вет нуно уло калыкым куандарен моштеныт. Рошто службыш пеш ятыр ең погынен. Кажне толшылан матушка ден батюшка поро мутымат, чонлан шерге пōлекымат муыныт. Юмылан тау!!! Кугу да сай паша ышталтын, умбакыжымат вияш корно дене Серлагышына викатарыже!

**Елена ПАВЛОВА,
Оршанке район**

ТОЧКА РОСТА

ШАРНЕНА, ЖАПЛЕНА

22 январьште Арын школышто «Геройын партше» проект почеш специальный военный операцийште да кокымшо Чеченский сарыште вуйыштым пыштыше выпускникна-влак Александр Семёнов ден Алексей Тихонов лумеш Герой-влакын партыштым починыт. Партлаште нунын фотосуретыштым верагдыме, илыш корныштым кучыкын возымо.

Мероприятийш Морко муниципальный районын вуйлатыше, «Единый Россий» партийын верысе отделенийжын секретарьже Гарафий Хуснутдинов, район администрацийын образований пӧлкажым вуйлатыше Эмма Аблинова, «Защитники Отечества» фондын пашаенже Наталия Афанасьева, Кократово ял шотан илем администрацийын тун специалистше Людмила Алексеева, герой салтак-влакын ачашт ден авашт, Арын школын туныктышыжо ден тунемшыже, школ пашаен-влак лийыныт.

Тунемше-влак Алексей ден Александрын школышто тунемме пагытышт нерген каласкаленыт, почеламутым лудыныт, туныктышо-влак Мая Алимутаеван возымо «Эрге-влакым пӧртылтыза» мурыжым муреныт.

Арын да Сотнур приход-влакын настоятельышт Николай ача ден Игорь ача Герой-влакын

партышкышт Юмын вӱдым шыжыктеныт да литиям служитленыт. Герой-влак суапыште лийышт.

Ончыкыжым Герой-влакын парт коклаштышт тунеммаште, спортышто сай кукшытыш шушо, школын мер пашаштыже ойыртемалтше тунемше-влак шинчаш тӱналыт. Тиде кечынак парт коклаште София Васильева ден Нина Яковлева шинченят. Нуно сайын тунемыт, олимпиадыште, спорт тагасымаште тӱвыргӧ лектышым ончыктат.

Герой-влак нерген ятыр поро шомакым ойленыт. Алексей Тихонов ден Александр Семёнов сӧй пасушто патырлык ден лӱддымылыкым ончыктеныт, шке илышыштым чаманыде, сочмо элнам ушанлын араленыт. Колымышт деч вара Россий Федераций Президентын Указше дене Патырлык орден дене палемдалтыныт. Чаманен каласыман, тиде орден Алексей Тихонов деке эшеат толын шуын огыл.

«Герой-влак тунар илат, кунар нуным шарнаш тӱналыт», – ойлат калыкыште. Алексей Тихонов ден Александр Семёнов нерген поро шарнымаш курымешлан шӱмыштына илаш тӱналеш.

Александра БОГДАНОВА, София ВАСИЛЬЕВА,
Нина ЯКОВЛЕВА,
Морко район



ЭВЕРЕСТ КУРЫК ГЫЧ ХРИСТОС ДЕКЕ



Эн кўкшў Эверест курыкыш кўзымō нерген Никита изиж годымак шонаш тўғалын. Кугурак класслаште шкаланже возен шынден: школым шōртнō медаль дене тунем пытараш, Нефтегаз университетын бюджетан верыштыже сайын тунем лектын, Нефтегаз управленийыш пашаш пураш да экспедицийлан ситыше оксам ыштен налаш. Шонымаш деке кеч изи йолтошкалтыш дене кажне кечын кайыман манын, психолог-шамыч туныктат. Сандене экспедицийште кўлеш лийшаш англичан йылмым рвезе кыртмен тунемын.

Эверестыш кўзышō-влак нерген Интернетыште ятыр форум уло, тушто шкем кузе ямдылыме да моло йодыш шотыштат шуко сай каҥашым пуат. Никита Ноябрьск олаште шочын, Салехардыште кушкын, Тюменьыште тунемын, практикым У Уренгойышто эртен, сандене йўштō деч лўдын огыл. Тудо моло увер коклаште öрын лудын: «2013 ий 23 майыште Эверест вуйыш 80 ияш японец Юитиро Миура кўзен. Тудо тыгай подвигым ыштыше эн илалше еҥлан шотлалтеш. 2014 ий 24 майыште ты курыкыш Индий гыч ўдыр Пурна Малаватх кўзен да мучаш марте кўзен шушо эн самырык еҥ лийын».

Кажне ийын 500 наре еҥ тушко кўзаш тырша, но пиал кажныжлан ок шыргыжал, ойган уверат ятыр. Теве Марко Сиффреди, француз сноубордист, Эверест вуй гыч сноуборд дене эн ончыч волен, лагерь марте волымыжо 2,5 шагат шуйнен. Ик ий гыч Марко тушко шыжым толын, ончычсо семьянак курык вуй гыч сноубордшо дене волен, но кушко шумеш шуын – нигōат ок пале, вет тудо йōршын йомын. Курыкыш кўзымō корно южо вереже шўгарлам ушештара: колышо еҥым тушеч огыт волто, огытат тойо. Южгунам капышт гоч тошкал каяш верештеш. 1996 ийыште колышо индус Цеванг Палжорын капше 8500 метр кўкшытым палдарыше ориентир семын кия.

Йолчиемжын тўсшылан кōра тиде верым «Ужар ботинке» манын лўмденыт. Но подвиг ыштыме нерген шонен пыштыше альпинист-шамычым тидат ок лўдыктō.

Кўзен шумеке мом ыштышаш нерген Никита ятыр шонен. Селфим ышташ, иктаж-мом возаш але сўретлаш? Иктаж легендарный путешественникын але мореплавателынын портретшым пелен налаш? А иконом пырля налаш да курык сангаш пижыкташ гын? Тиде шонымашыже чот келшен! Тобольск олase иконописный школын выпускницыже тудлан святой Никита Столпникын иконыжым возен, пашадаржымат лўмжылан гына налын. Шке святойжын тўсшым Никита 70 градус йўштым чытыше криопластик дене леведын, илыш корныжым печатлен луктын да рюкзак кўсенышкыже пыштен.

Эверестыш кўзышаш Никитамытын группо 19 еҥан лийын. Ик шонымаш дене ваш кылдалтше индус, чех, американ, итальян, француз-влак да ик руш рвезе Никита ўлнō улшо ик ялыште кок кече пырля иленыт, лишкырак палыме лийыныт. Кудыжлан кō полшаш тўғалеш, мом кузе ыштышашым каҥашеныт. Тибетыш толшо кажне еҥшкенжым мо дене гынат пенгыдемдаш тыршен. Ик немыч пōрѐн чўчкыдын гимнастикым ыштен, а сибиряк Никита У Сугыньым лудаш тўғалын, православный еҥ улмыжо чонжым ырыктен. Изиж годым тудым тынеш пуртеныт, но черкыш коштын огыл. Автобус остановкышто кужун шогаш логалын гын, чот кылмен пытымекейже веле южгунам лишыл храмыш ырыкташ пурен.

Экспедиций тўғалмеке, Никитан эн сайын ямдылалтше улмыжо палдырнен! Ямал гыч толшо рвезын поро кумылжо чылаштым ырыкташ ситен. Тудо моло-влаклан йōндымō верлам эрташ, термосым почаш, кислород баллоным йōнештараш, неле рюкзакыштым нумалаш полшен. Но ончылно эшеат кугу нелылык вучен.

Түрлө жапыште колышо-влакын капыштым нуно эн ончыч «Повелительница ветров» манме чонгаште ужыныт. Никита тыгай сүретым Интернетыште ужын гынат, тунам нимом шижын огыл. Шке шинчаж дене ужмеке, чонжылан пеш нелын чучын. Вес привал годым тудо святой Никита Столпникын илыш корныжым уэш лудын лектын. Тушто пророк Исаийын возымыжо гыч ужаш лийын: «Мушкылтса, эрыкталтса; осал пашадам Мыйын шинча ончычем корандыза; осалым ыштымыдам чарныза; порым ышташ тунемза, чыным кычалза, шыгыремдымым утарыза, тулык енымаралыза, тулык ўдырамашым пыдал налза» (Ис. 1:16-17). Нине мут-влак ожно святой Никитан илышыжым вашталненыт, ынде рвезынат шўмжым тарватеныт. Никита ятыр жап мален кертын огыл, эре шонкален: а күлеш мо тудлан Эверест вуйыш күзаш? Молан күлешыже? Кугешнен илаш? Тудо палатке гыч лектын, ятыр жап йырым-йыр ончен шоген. Моторлык чоным куандарен, кугу лўдыкшў улмат раш палдырнен.

Эверест курыквуйыш кок тылзе күзыман. Чыла нелылыкым сенген, уло состав дене күзен кертшашышт витлымше кечын палдырнен. Вийым аныклен, шагал мутланеныт гынат, альпинист-шамыч нўлталтше кумылан лийыныт. Трук ошкылмышт годым Никита корно ўрдыжтў ала-мо тарванымым ужын да ончалаш лишкырак миен. Тиде ончычсо экспедицийын кудалтен кодымо енге улмаш. Эмбрион семын туртын вочшо пўрўенг кылмен тўнгын. Никита тудлан шке баллонжым пуэн, кидшым туржын да тудын чурийже чевергаш тўналмым ужын. Сибиряк рвезе умылен: тиде еным утараш шонет гын, тудым ўлыкў волташ күлеш. Святой Никита Столпникын юмонажым кугу кў моклакашке пижыктымек, мом шонен пыштымыж нерген тудо моло-влаклан увертарен. Экспедицийыште улшо-влак веле огыл, проводник-шерп-шамычат тудым умылен кертын огытыл. Молан тудо тыге ыштынеже? Молан? Кўза шонымо курыквуй ончылнак йылгыжешыс? Шкеныштын енгышт тудым кудалтен коденыт, а тыланетше тиде молан күлеш? Ала тудын хоббиже тыгай – шукырак еным утараш? Тыге шонен, шерп-шамыч эше ик тыгай енын ўрдыжтырак кийымыж нерген каласеныт.

Никита нине кок еным Джомолунгмо курык гыч волтен кертын. Альпинист-шамыч веле огыл, тыглай ег-шамычат сайын палат: курык гыч волаш курыкыш кўзымў деч лўдыкшырак. Историят тидым шуко гана пенгыдемден. Никита секунд еда Юмым сўрвален, Тудын пылышыжым чот шижын. Черет дене нумалын, лагерьыш когыныштымат илышым конден шуктен. Господь тудым колын, куатым пуэн.

Российыш пўртылмекеже, Никита ончыч Валаамыш, вара Александрo-Свирский монастырьыш, тушеч Троице-Сергиев лаврыш каен. Храмыште чтец лийын, вара иподиакон сомылым шуктен, ончычсо чыла соцсетышым коранген да духовный шинчымашым налаш шонен пыштен.

Ольга ИЖЕНЯКОВА,
2024 ий, 16 октябрь



ВОЛГЫДО РОШТО ПАЙРЕМНА

Йўратыме Рошто пайремна Арбор клубышто 7 январьыште эртыш.

Мероприятий тўналме деч ончыч поро йолташнан, «Шўм-чон изолык» православный передачым вўдышў Алевтина Таныгинан, темлыме «Иисус Христосын шочмо кечыже» марла фильмжым ончышна. Тылеч вара йоча-влак ден ача-аваштлан да моло уна-влаклан марла-рушла «Волгыдо Рошто пайремна» сылнымут да сылнысем композицийым ончыктышна, Юмын Эрге Шочмым чапландарышна. Йўштў кугыза да Лумўдыр дене пырля кож йыр мурым мурен пўрдна. Йоча-влак Рошто да У ий нерген почеламутлам каласкалышт. Клуб вуйлатыше Н.Ф. Прохорова ден библиотекарь М.О. Алексеева онгай модышла дене модыктышт. Свято-Троицкий черкын настоятельже Лев ача Рошто сугыным, йоча-влаклан поро тыланымашым ойлыш. Чыла толшо йочалан Лев ача ден Йўштў кугыза пўлекым кучыктышт. Пайрем чай йўмаш дене мучашлалте.

Пеш кугу тау спонсор-влаклан. Тек поро пашаштым Юмо ужеш да шўм-чон куаным колтен шога.





Иван Михайлович Ямбердов але Иван Ямбердэ. Тиде лұмым Марий республикыште чылан колыныт, шонем. Юлсер кундем Чодраял ялын шочшыжо, Корамас марий – тўнямбалне ик эн ойыртемалтше сўретче! А чаплўмжў мыняре! Россий Федерацийын сулло да Марий Эл Республикын калык сўретчыже, Марий ССР сымыктышын сулло деятельже, А.В.Григорьев лўмеш Кугыжаныш премийын лауреатше, 1983 ий гычак Россий сўретче-влак ушемын енге. 2015 ийыште тудо Российыште эн сай портретист семын чапланыш: «Русская галерея – XXI век» Российысе национальный премийын «Портрет» номинацийыштыже лауреат лие.

Иван Ямбердэ – сўретче-живописец, сўретче-монументалист, сўретче-философ, теней 16 сентябрьыште 70 ияш лўмгечыжым палемда. Республикысе 1-ше №-ан музыкально-художественный школ-интернат, Йошкар-Оласе художественный училищым, Москосо В.И. Суриков лўмеш кугыжаныш академический художественный институтым тунем лектын. Изинек сўретлаш мастар Ямбердов ўмыржў мучко мыняр сўретым сўретлен – шотленат от пыtare!

Иван Михайловичын православий темылан возымо пашажат шагал огыл. Таче «Шўмчон изолыкын» лудшыжо-влакым кумытшо – «Безмолвие», «Звонарь», «Воскресение» – дене палымым ыштена. Нуным возаш шонымаш сўрет мастарын 1988 ийыште Великий Новгород олаш логалмекеже шочын. Тунам лач Русьым тынеш пуртымылан 1000 ийым палемденит. Автор сўретше-влакым лач тиде темылан пўлеклен да «Жапын йўкшў» («Голос времени») лўман триптихыш ушен. Кажныжын мом ончыктымыжым Марманск да Мончегорск епархийын «Православная газета» савыктышыштыже Н. Большакова 2008 ийыште тыге умылтарен возен: «Икымше сўрет «Безмолвие» маналтеш. Ончылно ме постаментыште шогышо чаң-влакым, а шенгелнышт Софийский колокольныйм ужына. И. Ямбердовын ойлымыж почеш, жапше годым налын кудалтыме да кызыт чапкўш савырыме чаң-влак ятыр ийлан шыпланеныт гынат, ожно йонгалтарыме семыштым тачат шарнат. 1988 ийыште

ЯМБЕРДЫН «ЖАПШЫН ЙЎКШЌ»

колокольныйн шинча семын ончышо окнаже-влак эше яра улыт.

Конымшо сўрет – «Звонарь». Святой Филипп лўмеш черкыште чаңым кырыше Павел Никитич Цветковын портретшым иктаж гана иктаж сўретче сўретла манын, нигў ўшанен огыл, вет чыла сўретче-влаклан тудо эре тореш вашештен. А Ямбердов кертын! Пашаже тыге лийын: Великий Новгород олашке Моско гыч сўретче Николай Анохин миен. Тушто Иван Ямбердов дене вашлийыныт. Жапше годым Иван Михайлович Николайым Суриковский училищыш тунемаш пураш ямдылен улмаш. Училищым тунем лекмекеже, тудыжо монастырьыш каен, но тусо неле ылышым чытен кертын огылат, уэш тыглай ылышыш пўртылын. Туныктышыжлан таушташ шонен, Н. Анохин Иван Михайловичын йодмыжым шуктен: чаңым кырыше Павел Цветков дене палымым ыштен.

Триптихын кумшо сўретшым автор «Воскресение» манын лўмден. 1988 ий 1 май кечын Иван Ямбердов, этюдникшым кучен, Святой Филипп лўмеш черке ваштареш шоген. Тораштак огыл демонстраций эртен, ең-влакын «Ура!» кычкырыме йўкышт пеш раш шоктен. Черке ончылно кўгўрчен-влак лийыныт. Трук ала-кушеч шем «Волга» пеш писын толын лектын. Чечен кайык-влак нўлтатт шуктен огытыл, да машина, почешыже вўр лазырам коден, нуным чаманыде тошкен кудал каен. Тиде чылажат Иван Михайловичын шинча ончылыжо ышталтын, тудо, тыгайым ужын, эсогыл чытырналт каен. Да ушыштыжо тунамак Иисус Христосым ыресеш кузе пудален сакыме сўретлалтын, вуймутат шеак шочын – «Воскресение».

Черке ончылно этюдным возымыж годым Иван Ямбердов эше ик событийын свидетельже лийын: ятыр ий шып шогышо колокольныйш лач тиде жапыште чаңым кырыше ең кўзен. Великий Новгородын чаңже-влак 55 ий шып лийыныт, трук йырым-йыр чаң йўк шергылтын! Пуйто каласен: «Помыжалт, Россий!»

Звонарьын икымше гана пералтымекеже, кайык-влак лўдмышт дене кўшкў нўлталтыныт. Тиде татым Иван Михайлович ужын шуктен, сўретышкыжат кусарен: эн кўш нўлтаттше кўгўрченже ыресеш пудален сакыме гай ончыкталтын, а тудын мландыште ўмылжў – шем ырес, пуйто сўретче ушыж дене сўретшым ыреслен да эше изи капкам почын...

Сўретым тўткынрак ончалза: черке капкасе ырес-влак 20-шо курым манын возымым ончыктат. Черкыш пурашлан кугу капкам эше петырыме, но изи капка почылтшо...

Шонет да ўрат: чынак вет. Иван Ямбердов ончык ужын моштышо семын 1988 ийыштак тыгай сўретым сўретлен. Тудын моло пашаже-влак денат лудшына-влакым ме палдараш тўналына.

Анфиса ЭМАНОВА

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28		

🟡 – пища с растит. маслом
 🟢 – пища без растительного масла
 🐟 – разрешение на рыбу
 🍖 – скоромная пища без мяса
 🍷 – разрешение на икру
 🍷 – разрешение на вино
 🚫 – воздержание от пищи
 🟡 – сплошные седмицы
 🟢 – постные дни
 🟢 – особое поминовение усопших

1 – Преподобный Макарий Великий ден Ефессын святительже Маркын кечышт. Москван да уло Русьын Святейший Патриархше Кириллым троныш шындыме кече.

2 – Преподобный Евфимий Великийын кечыже.

6 – Петербургысо поро пиалан

ФЕВРАЛЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

Ксения аванан кечыже.

7 – Святитель Григорий Богослов ден Киевын митрополитше священномученик Владимираын кечышт.

9 – Мытарь ден фарисей нерген арня тўналтыш. Руш Черкысе новомученик ден исповедник-влакын погынышт. Святитель Иоанн Златоустын кечыже.

11 – Священномученик Игнатий Богоносецын кечыже.

12 – Василий Великий, Григорий Богослов ден Иоанн Златоуст святитель-влакын кечышт.

14 – Мученик Трифонын кечыже.

15 – Господь Иисус Христосым Вашлийме (Сретенье) пайрем.

16 – Апостол-влак дене тўр улшо Николай Японскийын кечыже.

Марий кундемасы священномученик Адриан Троицкийын кечыже.

22 – Колышо-влакым уштымаш. Иркутскын епископшо святитель Иннокентий ден Москван патриархше святитель Тихонын кечышт.

24.02 – 2.03 – Ырня арня.

25 – Юмын Аван Иверский иконыжын кечыже. Киевын, Москван да уло Русьын митрополитше святитель Алексийын кечыже.

27 – Апостол-влак дене тўр улшо Кириллын кечыже.

КУГУ СЕНГЫМАШЛАН – 80 ИЙ

ЧОН ПОРЫЛЫК ИЛЕН ЛЕКТАШ

80
ПОБЕДА!

Блокаде годым Ленинград гыч Лена лўман бизи ўдырым эвакуироватленыт. Шужен ярныше йоча шке фамилийжым пален огыл. Ешыште аваже, коваже да изаже лиймым шар-нен, но нуно чыланат кылмен коленыт.

Ала иктаж тулык йоча шкетын орлана манын, тунам лўман погымо бригаде пачер еда терген коштын. Ўдыр-влак шкештат йолвалне пыкше шоленыт, но весе-шамычлан полшаш тыршеныт. Изи Ленукым нунак муыныт да, моло йоча-влак дене пырля грузовикыш шынден, Кугу Мландыш колтеныт. Кылмыше Ладогын чытырналтше ийже ўмбаж кайымым, йочапўртыш кузе кондымым изи ўдыр умыленат кертын огыл. Дистрофийлан кўра вичкыж шўян да кугу вуян гномик гай койын, вакшышыште киен але конга воктене изи пўкеныште капшым ырыктен шинчен. Тыгай йоча-шамычын модаш да мутланаш веле огыл, кочкаш да шўлаш вийышт ситен огыл.

Эвакуацийыш конден шуктымекат ятыр йоча колен. Изи Лена илыше кодеш манын, ўшан лийын огыл, вет тудо йўршын кочкын огыл. Йочапўртыштў конгаш олтымо пашам ончычсо фронтовик, пел йолан Коля чўчў шуктен. Тудлан але шкаланжат коло ий утларак веле лийын. Коля чўчў тошто шўргўштышым йўнештарен пўтырен, ала-мом кылден, урген да курчакым ыштен. Химический карандаш дене чурийжым сўретлен: шинча, нер, умша да пылыш – мо кўлеш, чылажат лийын. Йочалан курчакым пуышыжла, пеш серьёзно каласен: «Лена, тый курчакым



сайын ончо, кочкаш туныкто! Тый ынде тудын аваже улат, а тудо пеш черле да вийдыме, ужат вет, шортынат ок керт! Сандене тудым чот чаманыман, теммеш пукшыман!»

Лена курчакым руалтен, ончыч он пеленже ўндалын, вара мурен рўпшаш тўгалын, канга кидшеденешыматеннияткален. Кечывалкочкыш годым курчакым «пукшен», ласка мутым ойлен да, кузе кочкаш кўлмым ончыктен, шкеже изин-изин кочкаш тўгалын. Курчакшым конга воктене ырыктен, пеленже малтен, тудын дене мутланен. Черле шочшан ава семынак шке курчакше верч кечыгут азапланен да шкежат паремаш тўгалын. Весын илышыж верч тыршет гын, шкаланет виян лийман, ўдыр тидым умылен. А эн ончыч тидым поро чонан Коля чўчў пален, тошто шўргўштыш гыч ыштыме курчакше гоч полыш кидым шуялтен. Лена тыге йолвак шогалын, эркын дене кушкын шуын, медшўжарлан тунем лектын, черле-влакым чаманен эмлен, кужу ўмырым илен. Кидше паша дене, а чон порылык дене илен лекташ.

Анна КИРЬЯНОВА

КУАНАНЧИЯЛТЕНА



ШҮДЫР РОШТО КЕЧЫН

Чўкталте шўдыр Рошто кечын,
Уке нимо чолгарак туддечын.
Корным шўдыр волгалтарыш,
Ушан ең-влакым виктарыш.
Киен шепкаште изи Аза,
Воктеныже Яндар Ыдыр Мария Ава
Шып, йōратен шепкам рўпшен,
Эн шерге Эргыжлан мурен.
Ош суксо-влак кава гычын воленыт,
Пылпомышысо Юмым моктен муреныт.
Тўням Утарышын шочмыжо нерген
Кўтучō-влаклан ойленыт, шижтарен.
Рошто, Рошто – пеш сай пайрем,
Нигунам тый от тоштем.
Юмын Эргын шочмо кечым
Чон вургыж, куанен вучем.

«Пырче» рушарня школ,
Морко район

ЮМЫЛАН СЕРЫШ

Юмо серыш-влакым шерын лекте,
Йодмаш шуко изи дечын, кугу дечынат:
«Полшо, Юмо! Тый арале да паремде,
Пу Тый иктым, весым, тидым, тудымат...»
Юмо чылалан полшаш эреак ямде,
Лач ўшан ден йодын моштыман.
Черле еным шогалта вик йол ўмбаке,
Сай пелашым муэш ўдыр-качылан.

Эргым арала сар-тургым годым,
Илышым, тазамак ешыш пōртылта.
Арала коштмаште, ончыкта чын корным,
Тунеммаште, я-пашаште куштылгым пуа...
Юмо серыш-влакым шерын лекте,
Йодмаш шуко самырык деч, шонго дечынат...
Лач ик серышыште лудын нале:
«Тау, Юмо! Чылалан мый тауштем Тылат!»

Лидия АЛПАЕВА,
Юлсер кундем

"ШҮМ-ЧОН ИЗОЛЫК" МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12. Заказ №

Журнал лекме жап - 4.02.2025 ий.

0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погым да верстатлыме. "Стринг" ИПФ ООО-што савыктыме. Адресше: 424007, Йошкар-Ола, Строитель урем, 95, 101А корпус, 12-12А пōлем.

Редакцийын да издательын адресышт: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224-ше пōлем.

Тел.: (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Тўн редактор: Н.В. Чузаев (протоиерей).

Редакционный совет: И.А. Сапаев (иерей), Д.В. Смирнов, А.П. Чемякова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт тўрлō лийын кертт. Серыш-влак мōнгеш огыт колталт.

**РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА
КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!**